

[Tommy Dinesen]

var minister – om det er sådan, at der kommer et forslag om det eller det.

Hr. Qvist Jørgensen og også andre ordførere var inde på, at dette måske ville betyde prisstigninger. Dertil vil jeg godt sige, at så synes jeg selvfølgelig, at det skal være producenterne, der kommer til at betale. Vi har jo for nylig set, hvilke horrible fortjenester der er på medicin, så de har nok råd til at lægge sådan en seddel – lille eller stor – ved den medicin, de producerer. Det må være til at leve med.

Jeg vil slutte med igen at sige tak til de ordførere, der har været positive. Det er jo meget rart, at der stort set er enighed, og det vil vi da håbe der også er, når vi kommer med nogle flere forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 3:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod, at fremmede krigsskibe med atomvåben opholder sig på dansk territorium.

Af Jørgen Tved (FK) m.fl.
(Fremsat 13/10 87).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 7 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 7:

Forslag til folketingsbeslutning om garanti mod atomvåben på orlogsfartøjer i danske havne.

Af Jens Thoft (SF) m.fl.
(Fremsat 15/10 87).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Collet):

Danmark accepterer ikke atomvåben på dansk område i fredstid, heller ikke om bord på orlogsfartøjer, som aflægger besøg i danske havne. Dette har været dansk politik i nu over 30 år, og denne politik er velkendt udadtil. Med støtte i Folketingets flertal har skiftende regeringer baseret sig på forudsætningen om, at denne politik efterleves af vore allierede, når de aflægger flådebesøg i Danmark. At også denne regering har tillid til, at vore allierede respekterer vor atompolitik, vil være velkendt.

Regeringen har – ikke mindst gennem de seneste år – haft rig lejlighed til at fastslå og gentage dette standpunkt. Statsministeren har for blot en måned siden bekræftet vor politik her i Folketinget, og det kan derfor heller ikke virke overraskende, at regeringen endnu en gang klart må afvise beslutningsforslag som de to foreliggende.

I begge beslutningsforslag tages der udgangspunkt i en påstået usikkerhed om, hvorvidt den danske regerings forudsætning om, at besøgende orlogsskibe er atomvåbenfri, respekteres. Påstanden om usikkerhed og risici er tidligere talrige gange fremført af SF og det hedengangne VS.

Overalt i den vestlige, demokratiske verden fremsætter den ekstreme venstrefløj forslag af lignende art som dem, vi ser her. Det gælder ikke alene i Europa, men også i Asien og i Australien. Formålet med disse forslag fra de ekstreme venstrefløjspartier er naturligvis at undergrave og så splittelse i det vestlige forsvar og forsvarets alliancer.

Uanset disse bestræbelser er der stor overensstemmelse mellem de vestlige landes anløbspolitik. Den altovervejende hovedregel er, at de lande, hvis skibe anløber fremmede havne, forudsættes at kende og respektere det pågældende lands regler på området.

Herefter vil jeg gøre et par bemærkninger om Fælles Kurs' forslag. Jeg skal dog undlade at komme nærmere ind på det af Fælles Kurs fremførte eksempel om cand. scient.en, der forsynet med geigertæller gav sig i kast med målinger på et amerikansk flådefartøj i Århus Havn. Land og Folks historie har til fulde været endevendt her i Folketinget i 1985, og jeg skal derfor blot henvise til min forgængers besvarelse i relation til det videnskabelige i denne sag.

[Forsvarsministeren]

Man kan spørge sig selv, hvordan Fælles Kurs egentlig forestiller sig beslutningsforslaget ført ud i livet. Forslaget omfatter forbud mod, at fremmede krigsskibe med atomvåben opholder sig på dansk territorium. Det fremgår af bemærkningerne og af beslutningsforslagets tekst, at der herved sigtes til såvel anløb af danske havne som besejling af dansk territorialfarvand, og der lægges op til, at regeringen ved såkaldte kontrolforanstaltninger skal garantere forbudets overholdelse.

Såfremt forslaget skal tages for pålydende – og det skal det vel – kan en gennemførelse af forslaget hurtigt skabe en problemfyldt, ikke ønsket ændring i Danmarks relationer til andre nationer og herunder selvfølgelig især til vore nabolande. Princippet om adgang til fri og uskadelig gennemsejling af de danske stræder i fredstid, også for krigsskibe, på ikke diskriminerende basis har været håndhævet i mere end ét århundrede.

Det er velkendt, at den sovjetiske flåde jævnlig gennemsejler stræderne med skibe, som formodes at være atombevæbnede. Væsentlige dele af den sovjetiske værftskapacitet befinder sig jo ved Østersøen, og Sovjet må derfor antages at have en ikke ringe interesse i ret til passage for såvel konventionelle som kernevåbenudrustede fartøjer.

Også NATO-landene kan have interesse i fritid til anden at benytte sig af adgangen til Østersøen.

At man fra dansk side skulle give sig i kast med at borde et større antal udenlandske orlogsfartøjer i Sundet eller i Storebælt for at konstatere, hvorvidt de er atombevæbnede, har de fleste vel svært ved at forestille sig. Ud over at en sådan aktion ville være en grov overtrædelse af folkeretten, finder jeg ikke anledning til at gå videre i spørgsmålet om de mere håndgribelige reaktioner, en sådan aktion fra dansk side kunne medføre.

Hvad der i øvrigt skal forstås ved »passende kontrolforanstaltninger«, får stå hen. Gennemtvungelse af kontrollen med eventuelt uvillige udenlandske flådeskibe forudses af Fælles Kurs næppe effektueret af det danske forsvar, al den stund partiet har fremsat forslag til folketingsbeslutning om forsvarets nedlæggelse.

Vedrørende kontrol i havne skal jeg tilføje, at fremmede krigsskibe som bekendt nyder statslig immunitet. I det omfang immunitetsprin-

cippet skal respekteres – og det må trods alt formodes – sættes der også herved en naturlig grænse for de muligheder, der vil være for at håndhæve det af Fælles Kurs foreslåede forbud.

Også SF er tilhænger af kontrolforanstaltninger. Alligevel har partiet nu valgt at fremsætte sit eget beslutningsforslag med krav om garanti. Forslaget er noget besynderligt, for når SF ikke har tillid til vore allierede, hvorledes vil SF så i givet fald kunne have tillid til vore allieredes erklæringer?

I bemærkningerne anfører SF, at Danmark står stadig mere ensomt i sin politik i det nordiske område. Sagen er, at det faktisk er modsat. Der er et nydeligt sammenfald mellem de nordiske landes politik på dette område. Faktum er nemlig det enkle, at såvel Island, Norge og Sverige som Danmark baserer sig på forudsætningen om, at flagstaten, hvis skibe aflægger flådebesøg, efterlever havnestatens regler. At Island over for den amerikanske regering skulle have indskærpet, at man ikke ønsker besøg af atomegnede fartøjer, har ikke kunnet bekræftes.

SF ville kunne få kendskab til den islandske regerings anløbspolitik ved at studere udenrigsminister Geir Hallgrímssons udtalelser i Altinget den 17. april 1985 i forbindelse med spørgsmål fremsat af en repræsentant for det socialistiske Folkealliancen.

Den svenske regerings holdning til kravet om garanti og kontrol vil SF kunne få oplyst ved at studere udenrigsminister Sten Anderssons udtalelse i den svenske rigsdag den 23. januar 1986 som svar på et spørgsmål stillet af en repræsentant for Vänsterpartiet kommunisterna.

Den svenske anløbspolitik blev som bekendt på ny bekræftet i den svenske rigsdag så sent som den 11. november i år ved vedtagelsen af udenrigsudvalgets betænkning om nedrustning og den afstemning om adgangsreglerne, som blev foretaget i forbindelse med vedtagelsen.

Og så til det norske storting. Her havde den norske udenrigsminister, Thorvald Stoltenberg, og den norske forsvarsminister, Johan Jørgen Holst, den 21. oktober i år lejlighed til foranlediget af spørgsmål fra Socialistisk Venstreparti klart at redegøre for den norske regerings politik.

[Forsvarsministeren]

At den danske regerings politik skulle afvige fra de øvrige nordiske regeringers erklærede standpunkter, er således en fordrejning af kendsgerningerne. Gennemførelsen af SF's forslag ville tværtimod sætte Danmark ud på en ensom vandring i mere end én forstand.

Som det således er fremgået af mine bemærkninger, må regeringen klart afvise disse to beslutningsforslag.

Lasse Budtz (S):

Vi har i Socialdemokratiet megen forståelse for, at dette spørgsmål rejses i Folketinget, som det er sket med de to forslag til beslutninger, også fordi spørgsmålet allerede er rejst flere gange i en række af vore største havnebyer.

Vi har som bekendt ingen definitiv sikkerhed for, at besøgende krigsskibe lægger til kaj i Danmark uden at have atomvåben om bord, men vi burde have sådan en sikkerhed, for der kan ikke være tvivl om den danske atomvåbenpolitik.

Det skal tilføjes, at vi ikke kan hindre passage i danske farvande, hvor der er international gennemsejlingsret, af atombevåbnede krigsskibe. Hvis skibe lægger til kaj med atomvåben om bord, er der selvsagt en mulig risiko for ulykker, og hvordan den slags ulykker modvirkes og bekæmpes, holder man rent faktisk øvelser i i USA, hvor man altså ikke er i tvivl om, at der er en risiko.

Man kan derfor ikke uden videre afvise den nervøsitet for uheld, der er kommet til udtryk i mange større byer, og herhjemme har vi jo også rent faktisk ret skrappe regler for anløb af skibe med brandfarlige eller eksplosive ladninger om bord. Men de vestlige lande nægter som bekendt at sige noget om, hvorvidt et anløbende krigsskib har atomvåben om bord, og det gør de østlige lande også i praksis. Det er en militærstrategisk hemmelighed, som opretholdes, fordi man ønsker at holde den formodede modpart i usikkerhed om, hvordan et eventuelt angreb skal besvares.

Vi har i Socialdemokratiet igen diskuteret problemet meget indgående, og vi mener, at det også af hensyn til planerne om Norden som en atomvåbenfri zone er bedst, at vi forsøger at optræde i fællesskab med det øvrige Norden; efter forhandlinger med de socialdemokratiske partier i de øvrige nordiske lande har vi forstået, at også disse ønsker, at vi skal tilstræbe en fællesnordisk holdning.

Vi har erfaret, at det svenske udenrigsdepartement ved besøg af udenlandske krigsskibe giver ambassaden for det land, som skibet kommer fra, besked om, at man forventer, at skibet ikke medbringer atomvåben. Man siger følgende: »Der råder generelt forbud mod at medføre atomvåben ved besøg i Sverige. Sveriges regering går ud fra, at dette forbud strengt iagttages.«

På det svenske regerende socialdemokratiske partis kongres i september blev det vedtaget, at Sverige i international sammenhæng skal arbejde for, at kernevåbenmagterne forlader princippet om ikke at give besked om forekomsten af kernevåben på besøgende skibe. Det blev desuden besluttet, at partistyrelsen, hvis kernevåbenmagterne ikke vil fragå princippet, skal virke for, at reglerne for flådebesøg skærpes. Kernevåbenmagterne skal afkræves en udtrykkelig erklæring om, at kernevåben ikke findes om bord ved besøg på svensk territorium. Flyvemaskiner på besøg må heller ikke medføre kernevåben, og kan man ikke få besked, skal besøg afvises. Men så langt er man altså endnu ikke kommet i Sverige.

Man kan også med nogen ret henvise til, at Sverige har en anden storpolitisk status end Danmark. Sverige er jo et neutralt land, mens Danmark tilhører NATO, og selvfølgelig skal vi vise os venlige over for vore allierede. Men lige så selvfølgelig skal vore allierede selvsagt også vise venlighed over for os.

I Norge har forsvarsminister Holst og udenrigsminister Stoltenberg fremsat tilsammen adskillige udtalelser, hvori man henviser til en grundlæggende udtalelse, vil jeg kalde det, som daværende statsminister Bratteli fremsatte i Stortinget i 1975. F.eks. udtalte forsvarsminister Holst den 29. september:

»Norge baserer sig på den forudsætning, at fremmede landes marinefartøjer ikke medfører atomvåben om bord under anløb af norsk havn.«

Dette er i overensstemmelse med den erklæring, daværende statsminister Trygve Bratteli afgav i Stortinget i 1975, og som senere er blevet bekræftet i 1983-84 i Stortinget.

De norske forudsætninger er kendt af atomvåbenstaterne, og der henvises til disse forudsætninger, når der gives klarering for besøg af orlogsfartøjer i norsk havn. Og så tilføjer Holst: »Kontinuitet og konsistens er vigtige

[Lasse Budtz]

kendetegn ved den politik, vi må følge på dette område.« Det kan vi jo kun være enige i.

Denne udtalelse er senere i oktober i år blevet bekræftet i Stortinget, og jeg tror også, at det var det, ministeren var inde på.

Den norske udenrigsminister har tilkendegivet, at går man længere, f.eks. til en egentlig kontrol, kan det vanskeliggøre arbejdet med Norden som en atomvåbenfri zone, og dette ønsker hverken den norske udenrigsminister eller vi naturligtvis at skade.

På dette grundlag er Socialdemokratiet efter omhyggelige overvejelser kommet til det resultat, at også Danmark ved klarering af fremmede orlogsfartøjer skal præcisere den danske atomvåbenpolitik og fremhæve, at vi forventer, at de besøgende skibe ankommer uden atomvåben. De skal med andre ord udtrykkeligt have at vide, at vi ikke ønsker atomvåben bragt ind på dansk område.

Under disse forudsætninger vil vi gerne deltage i et forhåbentlig konstruktivt og politisk realistisk arbejde i udvalget.

Connie Hedegaard (KF):

Da SF i modsætning til Fælles Kurs i det mindste har gjort sig den ulejlighed at komme med en række begrundelser og for så vidt også en række argumenter for sit forslag, skal jeg koncentrere mig om at kommentere SF's forslag.

Hvis man skal sige noget positivt om det, må det være, at det er glædeligt, at SF nu har opgivet at få Folketinget til at bryde folkeretten, men i og med, at man opgiver kravet om inspektion, bliver forslaget på den anden side også endnu mere åbenlyst umuligt, for hvilken værdi har en forsikring så?

Det Konservative Folkeparti er enig med regeringen og for den sags skyld også den norske og den svenske regering i, at i og med, at atommagterne er bekendt med vores politik, forventer vi også, at den bliver respekteret. Det er ærligt talt lidt tomt, når forslagsstillerne i bemærkningerne glædestrålende fremhæver, at Sovjet ved gentagne lejligheder har erklæret sig villig til at afgive erklæring om, at landets skibe er atomvåbenfri under besøg i fremmede havne. Kunne vi ikke godt få hr. Jens Thofts eller måske fru Hanne Thanning Jacobsens opskrift på, hvordan vi sådan rent praktisk skulle kontrollere værdien af en sådan erklæring, så længe orlogsfartøjer nyder immunitet?

Det Konservative Folkeparti har svært ved at se visdommen i disse mere eller mindre tomme erklæringer, som for den, der måtte have onde hensigter, alligevel aldrig ville være det papir værd, de er skrevet på. De, der har gode hensigter, vil måske forføje sig, men hvad med resten?

I øvrigt tror jeg, at ingen, der besøger Danmark, er i tvivl om vores atomvåbenpolitik for så vidt angår fredstid, hvorfor jeg har svært ved at forstå forslagsstillerne beundring for Norges og Sveriges måde at tackle disse spørgsmål på. Der er faktisk overensstemmelse mellem de skandinaviske landes praksis på dette område, også efter det svenske socialdemokratis kongres for nogle måneder siden. Få dage efter den kongresbeslutning, som der henvises til i bemærkningerne, slog udenrigsminister Sten Andersson endnu en gang den svenske politik fast i Riksdagen.

Det er en politik, som vi kan tilslutte os, og vi afviser derfor såvel SF's som Fælles Kurs' forslag.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Hr. Jens Thoft vil senere svare på de spørgsmål, der er stillet, men jeg kan ikke lade være med at glæde mig over den socialdemokratiske ordførers tale. Jeg ser en åbning og et lille skridt i retning af det, vi har sloget for længe.

Jeg vil vende mig til forslaget fra Fælles Kurs og sige, at SF er enig i hensigten med dette forslag. Det fremgår nemlig af bemærkningerne, at det indebærer, at alle atommagter skal garantere, at a-våben ikke medbringes, når militære enheder besøger Danmark.

Det fremgår imidlertid ikke klart, hvordan forslagsstillerne har tænkt sig denne garanti ført ud i praksis. At pålægge regeringen at skabe sikkerhed for, at fremmede krigsskibe med a-våben ikke anløber danske havne, som det udtrykkes i forslagets titel, eller forlange, at regeringen ved passende kontrolforanstaltninger garanterer, at befolkningens ønske om a-våbenfrihed respekteres, er en alt for ukonkret og upræcis formulering.

SF ønsker med sit forslag, at tilladelsen til anløb af danske havne betinges af, at et orlogsfartøjs chef eller hans regering i hvert enkelt tilfælde afgiver en forsikring om, at skibet ikke medfører a-våben. Det ønsker vi, fordi det siden 1950'erne har været fastslået, at Danmark skal være a-våbenfrit i fredstid.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Der er som bekendt bestræbelser i gang for at få slået fast, at Danmark under alle omstændigheder skal være a-våbenfrit område. Disse bestræbelser støtter vi i SF, og vi er med i arbejdet for en traktat om Norden som a-våbenfrit område som en tillidskabende foranstaltning. Ingen skal kunne frygte et a-våbenangreb fra nordisk område. Derfor burde det være en selvfølge, at der for ethvert orlogsfartøj blev afgivet en erklæring om, at det ikke medfører a-våben. Det burde være en simpel og naturlig procedure for enhver, der gæster en af vore havne.

Når vi anser det for nødvendigt at fremsætte dette beslutningsforslag, er det, fordi regeringen overhovedet ikke ønsker at stille dette spørgsmål, som vi ved bliver stillet af andre lande. Det vil sige, at befolkningerne i vore byer må leve i uvished med hensyn til, om de har det farligste af alle våben liggende klos op ad deres hjem. En ting er den fare, man udsætter en bys befolkning for – og at det er reelt, at der sker uheld med atomskibe, har vi påpeget i bemærkningerne til forslaget – en anden ting er det hemmelighedskræmmeri, den mystifikation, som forsvars- og udenrigsministrene på regeringens vegne bidrager til ved ikke klart at kræve forsikring for, at et skib ikke har a-våben om bord. Er der tale om et besøg fra et venligsindet land, må det venlige i det mindste slå igennem ved, at man bidrager til trygheden for befolkningen ved åbent at erklære, at der ikke er a-våben om bord på det besøgende skib, og hvis der er a-våben om bord, må venligheden komme til udtryk ved, at man holder sig borte fra Danmark.

Enhver dansk havn har et reglement for besejling af havnen med udgangspunkt i et standardreglement fra statens side. I dette reglement er der naturligvis særlige regler for skibe med farlige stoffer. Kommer et sådant skib i havn, skal der etableres de nødvendige beredskabsforanstaltninger og afspærringer, men i forbindelse med et orlogsfartøjs besøg er alle disse bestemmelser sat ud af kraft, skønt der er større fare forbundet med dettes tilstedeværelse, for nu at sige det mildt, og det er uacceptabelt i enhver henseende. Rent fysisk er man altså uforberedt, og psykologisk påføres befolkningen en utryghed, som ingen ansvarlig myndighed kan lukke øjnene for. Derfor ser vi da også, at byråd landet over i stigende grad gør opmærksom på, at man ikke fortsat ønsker at leve med flådebesøg uden denne garanti.

Der er således al mulig grund til, at der bliver sat en stopper for, at orlogsfartøjer med a-våben om bord besejler vore havne – af de grunde, som jeg har fremført, og med udgangspunkt i den fare, som de hidtil kendte atomvåben har udgjort.

Jeg kan til sidst ikke undlade at nævne et forhold, som er aktualiseret i forbindelse med den a-oprustning, der sker, hvor krigsskibe af forskellig art bestykses med krydsermissiler, konventionelle såvel som atomare. Det er atommissiler, der er beregnede på angreb ind i et fjendtligt område. Et konkret eksempel: Et orlogsfartøj med krydsermissiler om bord ville kunne ligge i f.eks. Københavns Havn og i en given situation kunne affyre sine raketter mod mål f.eks. i Sovjet. Det kan betyde stor fare for København, som bliver, om ikke direkte bombe-mål, så dog et område, der vil komme til at lide under, at modparten vil forsøge at uskadeliggøre et sådant fartøj med dødsensfarlige våben.

Den nye oprustning – kvantitativt såvel som kvalitativt – medfører, at der er særlig grund til, at vi frabeder os besøg i vore havne af skibe med a-våben om bord og kræver garanti for, at dette overholdes.

Niels Anker Koføed (V):

Det er jo ikke første gang, vi har den slags forslag til behandling i Folketinget. Jeg synes, det er sket gentagne gange i de mange år, hvor jeg har siddet her, men der har altid været et solidt flertal, der har sagt, at udlandet ved, hvilken politik den danske regering har, og uanset om det er såkaldt venligsindede eller såkaldt ikkevenligsindede lande, ved de, at den danske regering ikke ønsker besøg af skibe, der har atomvåben om bord.

Den politik startede under socialdemokratiske regeringer, og den har denne regering fulgt op, så jeg forstår ikke, hvorfor vi igen skal have denne diskussion.

Nu står der her i SF's beslutningsforslag: »Såfremt orlogsfartøjer under besøg i danske havne faktisk medfører atomvåben, vil dette indebære helt uoverskuelige risici for vore byer og disses befolkning i tilfælde af fejlaflfyring, brand« osv. Det lyder jo meget godt, men for det første kan der selvfølgelig ske fejl – de kan jo også have noget andet farligt om bord, f.eks. kan ammunition være farlig – men er den risiko større for København, Århus og Ålborg end for

[Niels Anker Kofeod]

Korsør og Nyborg, i hvis farvande der måske dagligt sejler ubåde og andre skibe, som givetvis har atomvåben om bord? Der er for de mennesker, der bor i Korsør og Nyborg, umiddelbart større fare end for dem, der bor i København, Ålborg og Århus, for dér har vi trods alt et mindre antal dage besøg af fremmede orlogsfartøjer, mens Korsør og Nyborg næsten dagligt har besøg eller forbipasserer af fartøjer med atomvåben om bord.

Hvis man nu endelig skal gå ind på filosofien om en erklæring, hvad er så en erklæring værd? En erklæring fra venner stoler vi på, og hvis vi siger, at de må forstå, at vi ikke ønsker skibe med atomvåben om bord i vore havne, må vi også have tillid til, at de overholder reglerne. Men en erklæring fra folk, som ikke er helt så venligsindede, og som vi i hvert fald ikke er allierede med, hvor meget kan vi stole på den?

Jeg synes, jeg kan huske, at i forbindelse med den udmærkede ubåd, som gik ind på klipperne i Sverige – den, der fik navnet Whisky-on-the-Rocks – erklærede den sovjetiske regering, at der ikke var atomvåben om bord, også efter, at det svenske forsvar havde konstateret, at der var store muligheder for, at der var atomvåben om bord. Hvad er den slags erklæringer værd, hvis vi endelig skal gå ind på den filosofi?

Jeg synes, vi skal holde fast ved vor nuværende politik, og jeg vil tilslutte mig det, hr. Lasse Budtz sagde om de strategiske hensyn, som vi skylder andre lande, når vi er i alliance med dem. Derimod kan jeg ikke tilslutte mig hr. Lasse Budtz' opfattelse, at vi nu skal have erklæringer, garantier og kontrolforanstaltninger. Jeg synes, vi skal holde fast ved, at den politik, vi har ført over for fremmede landes skibe, der anløber danske havne, har vist sig udmærket, og den er også i overensstemmelse med den politik, man fører både i Norge og i Sverige. Derfor må vi afvise dette forslag.

Jørgen Estrup (RV):

De to foreliggende forslag har jo, så vidt det fremgår, nogenlunde samme hensigt, men der er uægtelig forskel på den måde, de er formuleret på, og på den realisme, der ligger i dem.

Jeg indrømmer, at jeg har svært ved at se, hvordan man skulle kunne følge Fælles Kurs' forslag op, og jeg deler forsvarsministerens opfattelse, at det vil være temmelig urealistisk at tro, at man kan håndhæve et sådant forbud

over for fremmede krigsskibe i dansk territorialfarvand. Ikke engang Sømandsforbundet vil vel kunne klare det.

Når jeg så vender mig mod SF's forslag, som jeg synes er et langt bedre grundlag at diskutere på, må jeg sige, at vi på en lang række punkter er enige i de argumenter, som ligger bag det. Vi er enige i, at det er et spørgsmål om dansk suverænitetshævdelse, om vores a-våbenpolitik, om vores afstandtagen fra a-våben på dansk territorium i fredstid – efter radikal opfattelse også i krise- og krigstid – og så er det derudover naturligtvis også et spørgsmål om den holdning, vi i Danmark har til a-kraft, og som har ført til, at vi har taget a-kraft ud af energiplanlægningen. Deri ligger der nogle holdninger også til sikkerhedsproblemerne omkring a-kraft. Når man dertil lægger, at spørgsmålet om a-våben på skibe næppe bliver af mindre væsentlig karakter i de kommende år, som det også er fremhævet i bemærkningerne til forslaget, synes jeg, det er helt relevant at tage dette spørgsmål op.

Fra radikal side finder vi, at det ville være en naturlig forlængelse af dansk politik vedrørende stationering af a-våben i Danmark, at der nu skabes nogle garantier for, at der i det mindste i fredstid ikke bringes atomvåben ind i Danmark gennem besøg af fremmede orlogsfartøjer i danske havne. Vi er opmærksomme på, at man ved tidligere debatter har kunnet se forskelle mellem de partier, der har den holdning, og derfor mærkede jeg mig også de åbninger, der var i det, hr. Lasse Budtz sagde. Jeg synes, det var et skridt – måske et lille – i den rigtige retning, og fra radikal side vil vi gerne tage imod den udstrakte hånd og arbejde videre under udvalgsarbejdet med at få formuleret noget, som kan samle det flertal, der åbenbart er.

Vi er enige med SF om, at det nu bør fremhæves, at vi har en beslutning om ikke at tillade atomvåben på dansk territorium, og at man i de tilfælde, hvor vi giver tilladelse til udenlandske flådebesøg, også bør kunne afkræve fartøjets chef eller de respektive regeringer en forsikring om, at besøgende orlogsfartøjer ikke på det pågældende tidspunkt medfører atomvåbensprængladninger. Det vil være den naturlige reaktion. Det er muligt, at vi i første omgang skal lande på noget, der er mindre, for dog at tage det skridt, som jeg omtalte før.

Men når det er sagt, synes jeg, det er væsentligt at tilføje, at atombevæbningen af fremme-

[Jørgen Estrup]

de orlogsfartøjer ikke alene drejer sig om sikkerhedspolitikken som sådan, men i høj grad også om vores sikkerhedspolitik vedrørende a-kraft, og de problemer, der er dels med hensyn til at skabe tilstrækkelig sikkerhed, dels med hensyn til de beredskabsplaner, som er nødvendige med henblik på en eventuel ulykke, gør det helt uoverskueligt, hvad en sådan situation kan medføre.

Derfor er det vores opfattelse, at vi, bl.a. med udgangspunkt i, at man ikke 100 pct. kan garantere, at en ulykke ikke kan ske, bliver nødt til at tage den samme konsekvens, som vi har taget i forbindelse med debatten om Barsebäck: at når man placerer sådanne mekanismer, som a-kraftværker og atomvåben er, i nærheden af de store bykerner, har man pådraget sig en fare, der er for stor til, at det umiddelbart kan accepteres.

I lyset af den debat, vi har haft om Barsebäck, synes jeg, det er helt naturligt, at vi også tager denne sag alvorligt og altså arbejder videre i retning af at skabe de nødvendige garantier for, at vi ikke får en sådan situation i danske byer.

Derfor kan vi fra radikal side give tilslutning til et forslag om udvalgsarbejde om dette spørgsmål og også give opbakning bag det synspunkt, hr. Lasse Budtz havde, men gerne til det videre skridt, som ligger i SF's forslag.

(Kort bemærkning).

Niels Anker Kofoed (V):

Jeg beundrer altid hr. Jørgen Estrups logiske måde at fremstille tingene på. Men der var én ting, jeg ikke helt forstod: Hvad har det med suverænitetsafgivelse at gøre, om man kommer med et skib, der måske har atomvåben om bord? Er der nogen suverænitetsafgivelse i et skib, der fører atomvåben, i forhold til et skib, der ikke har atomvåben? Jeg forstod ikke rigtig konklusionen. Hr. Jørgen Estrup er altid logisk i sin tankegang. Mon ikke han kunne forklare mig, hvad der ligger i det?

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg skal da gerne prøve. Så må hr. Niels Anker Kofoed sige til, hvis det heller ikke lykkes mig i denne omgang.

Det, der var mit synspunkt, var, at når vi fra dansk side har den erklærede politik, at vi ønsker at undgå – at vi ønsker et forbud mod – a-våben i fredstid, og vi derefter tillader flådebesøg med mulighed for a-våben og ikke gør noget aktivt for at afkræve de pågældende orlogsfartøjer en garanti, men blot siger, at vi tror da nok, at de ikke har a-våben, så er vi ganske nær ved ikke at tage vores egen sikkerhedspolitik alvorligt.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Hr. Niels Anker Kofoeds problem er, at han ikke har forstået supermagternes atomvåbenpolitik. Det er »neither deny nor confirm«-politikken.

Ingen af atommagterne har nogen sinde over for Danmark erklæret, at de ikke sejler ind i danske havne eller farvande medbringende atomvåben. Og det er lige præcis det, der er problemet. Ingen af atommagterne har villet erklære, at de ikke medbringer atomvåben om bord.

Når hr. Niels Anker Kofoed siger, at man roligt kan stole på erklæringer fra vennerne, så forudsætter det jo, at der foreligger en erklæring fra vennerne. Og vennerne har netop i denne her sag ikke villet afgive en sådan erklæring. Derfor er det helt korrekt, at der er tale om en så utrolig dansk sløvhed, at man godt kan parallelisere det med mangel på hævvelse af egen suverænitet.

Problemet er lige præcis, at vi aldrig har fået nogen som helst henvendelse om, at man ville sikre, at der ikke var atomvåben om bord. Det er problemet, og derfor er det, vi ikke kan stole på det.

Arne Melchior (CD):

CD kan tilslutte sig de argumenter og formuleringer, som er blevet givet af forsvarsministeren og af De Konservatives og Venstres ordførere.

Forsvarsministeren sagde – og jeg mener, at hr. Lasse Budtz frit gengivet sagde nøjagtigt det samme – at Danmarks atomvåbenpolitik er helt koncist velbekendt overalt på kloden, især af dem, som disse ting måtte angå mest. Af den grund skal CD afvise begge forslagene.

Det nordiske aspekt, som både forsvarsministeren og hr. Lasse Budtz gjorde en del ud af,

[Arne Melchior]

interesserer også os. Efter at have nævnt det svenske socialdemokratis beslutning i sagen sagde hr. Lasse Budtz ordret: Så langt er man altså ikke kommet i Sverige. Altså: Den socialdemokratiske svenske regering er ikke kommet så langt, som den socialdemokratiske kongres i Sverige er kommet. Andet kunne det ikke betyde, og det er interessant og tankevækkende i sig selv.

Men vi vil altså gerne have blik for det nordiske aspekt. Det er da helt givet, at vor NATO-kollega Norge i den sammenhæng må interessere os væsentlig mere end de af vore nordiske broderlande, der ikke er med os og andre i denne alliance. Så når den danske regering og den norske regering en dag måtte blive enige om noget, har det selvfølgelig stor relevans.

Jeg føler aldeles ikke, at der er grund til heller på dette område at ændre den politik, som skiftende danske regeringer, også af skiftende partifarve, har følt tilstrækkelig hidtil.

Behnke (FP):

Fremskridtspartiet er – for dem, der skulle have den modsatte opfattelse – absolut tilhænger af Danmarks medlemskab af NATO.

Desværre er det sådan, at flertallet her i salen ikke går ind for, at Danmark fuldt ud skal opfylde sine NATO-forpligtelser. Tværtimod ønsker man fra finanslov til finanslov og fra forsvarsforlig til forsvarsforlig at nedsætte de danske udgifter til forsvaret. Det betyder, at andre NATO-lande så bliver nødt til at ofre stadig større og større ressourcer på at deltage i den danske del af forsvarsopgaven.

Når vi mere eller mindre ønsker at nasse på vore NATO-allierede partnere på det militære område, betyder det, at de får brug for at være til stede i danske farvande og på dansk landjord i større og større omfang. Hvis vi ønsker, at de skal løse den opgave, som vi altså ikke selv har vilje til at løse, må det også være op til dem at afgøre, hvilke midler de ønsker at bruge for at kunne forsvare Danmark i en eventuel krise- eller krigssituation.

Det samme gør sig gældende, hvis man ønsker politibeskyttelse. Så kan man heller ikke fremsætte ønske om, at politibetjentene kommer og beskytter én, men desværre ikke må medbringe pistol.

Derfor skal der heller ikke afgives erklæringer om, at man forbeholder sig ret til at inspicere

re vore NATO-allieredes skibe. Man forbeholder sig ret til at borde dem i internationalt farvand, man forbeholder sig ret til på alle måder at genere vore NATO-partnere. Det er vi ikke indstillet på. Så længe vi ikke selv er i stand til og har vilje til at opfylde vore NATO-forpligtelser i retning af at gøre Danmark troværdigt i forsvarskæden, må vi altså finde os i, at NATO-partnerne benytter det nødvendige udstyr for at kunne forsvare os. Vi har fuld tillid til, at vore NATO-partnere gør det på en seriøs måde. Vi har bestemt ingen grund til at have mistillid til vore NATO-partnere, tværtimod.

Jeg kunne godt tænke mig at udvide hr. Niels Anker Koføeds bekymringer med hensyn til Korsør og Nyborg, hvor der om ikke dagligt så i hvert fald ofte er passage af sovjetiske orlogsfartøjer. Ikke nok med, at de passerer forbi Korsør og Nyborg, men i Østersøen, hvor Danmark også har en del farvand og derudover som bekendt øen Bornholm, øver Warszawapagtlandene sig direkte i at bruge isenkrammet, og dér er sandsynligheden for, at der sker et uheld, langt, langt større.

Dertil kommer de meget store beholdninger, Warszawapagten har i de lande, der ligger op til Østersøen, og det er udstyr, man bestemt kunne have bekymringer over. Det er ikke indeholdt i forslagene, for man er godt klar over, at dér har man ikke mulighed for at øve indflydelse. Derfor tager vi ikke det påståede fredspolitiske initiativ, der kunne ligge i det her, seriøst.

Vi afviser begge forslag og bakker fuldt ud vore NATO-allierede op.

Kristian R. Kristensen (KRF):

Der skal også fra Kristeligt Folkepartis side være opbakning til det oplæg, som forsvarsministeren er kommet med. Det siger vi tak for. Vi synes, det rummer vores holdning her i landet på en sådan måde, at det er forsvarligt også for os at være med til at forsvare det synspunkt, at vi må acceptere den troværdighed, der ligger i de forskellige landes aftaler.

Vi må afvise forslagene.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ordføreren for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 3 (om forbud mod, at fremmede krigsskibe med atomvåben opholder sig på dansk territorium), hr. Jørgen Tved, har ordet.

Jørgen Tved (FK):

Det forslag, som Fælles Kurs har fremsat om, at Danmark altid og under alle omstændigheder skal være helt og totalt frit for atomvåben, burde være så tydeligt, at alle kunne forstå, hvad det drejer sig om. Jeg må tilstå, at hvis ikke man forstår de få linjer, forslaget indeholder, behøver det ikke at være forslagsstillernes skyld.

Hvad står der i forslaget? Der står, at »Folketinget pålægger regeringen at skabe sikkerhed for, at fremmede krigsskibe med atomvåben om bord ikke anløber danske havne eller besejler dansk territorialfarvand.« Kan det egentlig siges tydeligere? Er det ikke et sprog, som almindelige danskere normalt forstår, og som sandsynligvis også kan forstås, hvis det skulle blive oversat til et andet sprog?

Hvad står der i bemærkningerne? Der står: »Beslutningsforslaget indebærer, at alle atommagter, hvis militære enheder besøger Danmark, skal garantere, at atomvåben ikke medbringes.« Er det ikke også tydeligt og klar tale?

Så er der nogle, der kommer herop og siger, at det kan vi jo ikke kontrollere. Forsvarsministeren danser ballet hen over problemet, for det, han i virkeligheden ønsker, er at have mest muligt isenkram, uanset hvor farligt det er. Heller ikke atomvåben bekymrer ham; dem skal vi naturligvis have.

På den ene side kan man ikke konstatere, om et skib har atomvåben om bord. På den anden side kan både hr. Niels Anker Kofoed og hr. Behnke udmærket konstatere de voldsomme lagre, der ligger omkring Østersøen, og de kan også se, at Warszawapagten har atomvåben om bord i de skibe, der foretager øvelser i Østersøen. Jamen enten kan man se, eller også kan man ikke se. Enten kan man konstatere, at der er atomvåben om bord på de skibe, som anløber danske havne, eller også kan man ikke. Man kan vel ikke være synsk i det ene tilfælde og ikke i det andet. Det er muligt, at det har noget at gøre med politisk indstilling, ideologi, om man vil, om man er så synsk, som man ønsker. Der var jo engang en engelsk general, der blev berømt for at sætte kikkerten for det blinde øje.

Vi har tidligere oplevet, hr. Niels Anker Kofoed, hvordan vennerne fører os bag lyset. Der gik adskillige år, før man erkendte, at det bombefly, som faldt ned ved Thule, havde atomvå-

ben om bord. Det var faktisk først, da de mennesker, der havde deltaget i oprydningen, viste skader fra stråler, at man måtte gå til biddet og erkende, at her havde altså været en overtrædelse af, at Danmark altid og under alle omstændigheder skulle være atomvåbenfrit. Man kan altså ikke altid stole på vennerne – eller man kan måske altid stole på, at de fylder os med løgn.

I denne konkrete situation kunne det jo være befriende, om hr. Lasse Budtz havde så meget mod, som hans kollega i New Zealand havde, hans partifæller i New Zealand havde, at han sagde: Vi forlanger, at de, der kommer for at besøge os, giver os disse garantier. Hvis ikke de vil give os garantierne, må vi sige til dem: Desværre, venner, vi tør ikke tage risikoen ved jeres besøg. Så enkelt kunne det gøres, og resultatet er måske forudsigeligt: Der ville være nogle flådebesøg, som Langelinie og andre danske havne gik glip af. Så må vi kunne leve med det, hvis ikke de vil give os disse garantier.

Jeg synes derfor, at selv om hr. Lasse Budtz måske bevægede sig lidt i den rigtige retning, så var det med umådelig små skridt og med al mulig frygt for, at nogen skulle komme til at genere ham eller træde ham over tærne.

Jeg har den opfattelse, at den modstand mod atomvåben, der er i befolkningen, dette det frygteligste våben, vi har set til dato, også er ved at tvinge Socialdemokraterne i den rigtige retning. Det har taget lang tid, efter min opfattelse for lang tid, men nu er der åbenbart så meget pres på, at man har vanskeligt ved at opretholde tidligere tiders stædighed.

Jeg har lidt svært ved at forstå De Radikale. Ét er, at de måske ikke kan læse indenad, at de ikke rigtig forstår klart sprog. Noget andet er, at de engang var et antimilitaristisk parti. Også de danser umådelig forsigtigt: Her skal vi passe på, at vi ikke stiller for store krav.

Og så til hr. Niels Anker Kofoed. Der er både, der passerer internationale gennemfartsstræder, som vi internationalt har forpligtet os til er åbne for international skibsfart. Jeg beklager dybt, at vi på grund af disse forhold ikke kan forlange, at også disse både altid og under alle omstændigheder er uden atomvåben. Jeg beklager det, fordi jeg synes, det ville være godt, om vi til alle tider kunne sige: Der er ikke atomvåben på dansk territorium. Men vi har altså nogle særlige forpligtelser, som gør, at in-

[Jørgen Tved]

ternational skibsfart skal have lov til at passere gennem Storebælt og gennem Østersøen.

Jeg ved ikke, hvor tit de passerer med atomvåben – det ved hr. Niels Anker Kofoed tilsyneladende mere om end jeg – men uanset hvem det måtte være, der kommer med disse dødsfarlige våben, skal vi gøre, hvad vi kan for at begrænse deres tilstedeværelse, og det er bl.a. det, vores forslag går ud på.

I forbindelse med den ganske betydelige positive udvikling, der er omkring nedrustning og skrotning af raketter, er der jo nogle tiltag fra nogle af vennerne med at udstyre nogle atomubåde og lade dem sejle ganske tæt også på dansk territorium. Her kunne det måske være rimeligt, om vi sagde, at vi ikke ønsker – heller ikke vennerne, og det er ikke mine venner, men åbenbart hr. Niels Anker Kofoeds – at f.eks. engelske atomubåde kommer ind i dansk territorialfarvand. Der vil vi ikke have dem, for vi ønsker ikke at blive blandet ind i noget som helst.

Det, det drejer sig om, er sikkerhed for, at disse forfærdelige våben ikke bliver brugt, men også for, at der ikke sker ulykker med dem. Vi kan ikke garantere for, at atomvåben, som befinder sig på ubåde eller på andre krigsskibe, ikke på et eller andet tidspunkt kommer ud for uheld eller ulykker, der kan få uoverskuelige konsekvenser. Hvem kan garantere for det? Vi har fået garantier af lignende art før, og så har vi alligevel set, at ulykkerne sker. Der er sket ulykker med atomubåde. De er gået til bunds med atomvåben om bord. Vi har set kernekraftværker springe i luften, til trods for at de var sikret efter alle kunstens regler.

Her har vi at gøre med noget så farligt, at et enigt Folketing – også standhaftige tinsoldater som hr. Behnke – klart giver udtryk for, at vi ikke ønsker at løbe nogen risiko. Og så er det jo beklageligt, at der er borgerlige politikere, der åbenbart er mest krigeriske i fredstid og er indstillet på, at bare det er vennerne, bare det er NATO, er det lige meget, hvilken risiko de udsætter den danske befolkning for, men hvis ulykken sker, er konsekvenserne så uoverskuelige, at måske hele Europas befolkning bliver omfattet af disse ulykker. Jeg tror, at man somme tider tager nogle forkerte hensyn, at man somme tider sætter krigens købmænd og krigens kræfter højere end sikkerhed for menneskene.

Vores forslag er ganske klart og ganske tydeligt: Vi vil ikke acceptere atomvåben på dansk territorium, uanset hvem der kommer med dem. Vi vil have, at regeringen giver folket den opfattelse, at vi er en atomvåbenfri nation. Der skal ikke komme nogen og liste deres djævelskab ind ad bagdøren, når de besøger Danmark. Det er det, vores forslag enkelt og klart tager sigte på.

Vi mener, at regeringen har pligt til at sikre befolkningen, at disse krigsskibe aldrig får lov til at anløbe dansk havn eller sejle i dansk territorialfarvand, hvis de har atomvåben om bord.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ordføreren for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 7 (om garanti mod atomvåben på orlogsfartøjer i danske havne), hr. Jens Thoft, har ordet.

Jens Thoft (SF):

Jeg skal ikke deltage i hr. Jørgen Tveds verbale overfald på Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre. Det kan godt være, at det er, fordi jeg er blevet mere nøjsom. Det kan også være, at det er, fordi jeg er blevet bedre til at lytte til nuancer.

Så vidt jeg har forstået på den radikale ordfører, var der tilslutning til forslaget, og det siger jeg tak for. Jeg vil da også takke Socialdemokratiet for, at det nu bliver muligt at få bevæget os et skridt i den rigtige retning, sådan at det, hver gang et orlogsfartøj får tilladelse til at anløbe dansk havn, utvetydigt præciseres, at vi går ud fra, at der ikke medføres atomvåben om bord.

Det er den praksis, som blev indledt i Island. Jeg ved godt, at ministeren benægter det. Men det er faktisk den praksis, som blev indledt i Island, og som f.eks. betød, at i forbindelse med den store Atlanterhavsøvelse i 1985, hvori mere end 100 krigsskibe deltog, kom efter denne henstilling kun to olieforsyningsskibe og syv fragtskibe ind i islandsk territorialfarvand, og siden har der ikke været »nuclear capable«-skibe i islandsk territorialfarvand. Så det er en rigtig måde at gøre tingene på. Og skulle det vise sig, at vi alligevel får besøg af skibe, der måske er bevæbnede med atomvåben, kan vi jo tage stilling til, om der er behov for en opstramning.

Jeg vil godt sige til forsvarsministeren, når han siger, at vi bør have tillid til vore allierede,

[Jens Thoff]

og at de overholder vores atompolitik, at det forudsætter, at vi utvetydigt over for vore allierede har tilkendegivet, hvordan den danske holdning er. Vi har forsøgt i Forsvarsudvalget at få at vide, i hvilken form og hvornår det er sket, men har kun fået at vide, at det er sket adskillige gange. Så diffuse svar beroliger i hvert fald ikke mig.

Så spørger ministeren: Jamen hvorfor nøjes med en erklæring? Kan vi nu stole på det? Det mener jeg er et skridt i den rigtige retning. Helst så jeg, at vi bordede skibene og undersøgte, om der var atomvåben om bord. Helst så jeg, at vi slet ikke fik disse besøg.

Men en erklæring fra atommagterne er da et skridt i den rigtige retning. Ministeren er åbenbart ikke opmærksom på, at det er atommagternes holdning, at man hverken vil bekræfte eller benægte, at man har atomvåben om bord. Det er lige præcis det, der er det afgørende.

Så siger ministeren, at han da er sikker på, at vore allierede overholder de danske ønsker – hvis de altså overhovedet kender dem, og det er jeg stadig væk i tvivl om. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at ifølge militære eksperter og tidsskrifter i USA – der er faktisk så mange, at jeg ikke skal remse dem op her – er det fuldstændig imod amerikanernes marinestrategi, at man ikke altid er kampberedt under øvelser langt fra hjemhavnen. Adskillige fredsforskere siger noget ganske tilsvarende. Der er derfor grund til at tro, at dette ikke bare gælder den amerikanske atomvåbenmagt, men også den britiske, den franske og den sovjetiske.

Ifølge Center for Defence Information – det er det forskningsinstitut, som drives af tidligere militærfolk i USA – er det overordentlig usandsynligt, at et fartøj afmonterer sine kernevåben, inden det går ind i en fremmed havn. For det første ville en sådan afmontering indebære helt åbenbare risici for ulykker, og for det andet ville det afsløre over for andre supermagter, hvilken bestykning fartøjet har.

For det tredje har admiral Gene Laroq, som i mange år var chef for amerikanernes Stillehavslåde, i sin aktive tid aldrig hørt tale om, at kernevåben er blevet afmonteret før et havnebesøg. Han har selv, fortæller han, ved gentagne besøg i japanske havne haft atomvåben om bord, og som bekendt er de japanske regler for atomvåbenbesøg omtrent de samme som Danmarks. Hvis vi nu forudsætter, at USA over for

sin allierede Japan ifølge en amerikansk admiral, som har været chef for Stillehavslåden, ikke overholder reglerne, hvorfor i alverden skulle vi så antage, at reglerne overholdes over for Danmark?

Endelig beskæftigede ministeren sig med, at adskillige sovjetiske atombevæbnede skibe sejlede ind i Østersøen, og ministeren kom i øvrigt med en overordentlig interessant oplysning. Ministeren sagde: Det sker jo også, at NATO-atombevæbnede skibe sejler ind i Østersøen. Det synes jeg er en meget væsentlig oplysning, for det kan måske være årsagen til, at Danmark har været så sølle i relation til Gorbatjovs Murmansktalet, hvori Gorbatjov understregede, at i forbindelse med skabelsen af en atomvåbenfri zone i Norden var Sovjetunionen villig til også at se på mulighederne for at gøre Østersøen atomvåbenfri. Jeg synes, det var et vigtigt skridt, om vi kunne få gjort Østersøen atomvåbenfri. Men det er ikke formålet med det her forslag, det vil jeg gerne understrege.

Da SF sidste år fremsatte forslag om det, var der en total afvisning fra regeringens side. Da Gorbatjov i forbindelse med sin Murmansktalet nævnte muligheden herfor, var der en fuldstændig og total afvisning fra udenrigsministeren. Når regeringen og også Venstres hr. Niels Anker Kofoed nu bekymrer sig om disse ting – som jeg synes der er reel grund til at bekymre sig om, når man nu bekymrer sig om disse ting – hvorfor i alverden tager man så ikke handskenen op?

Ministeren gennemgik grundigt de nordiske landes politik på dette område. Så vidt jeg kan forstå, har ministeren ikke fattet en brik af det hele. Det har hr. Niels Anker Kofoed heller ikke. Når det svenske udenrigsdepartement erindrings om, at efter de principper, som tillempes ved udenlandske orlogsfartøjers besøg i svenske havne, må disse fartøjer ikke medføre kernevåben om bord, er det lige præcis det, jeg ser bliver resultatet af denne debat. – Jeg ser, at hr. Lasse Budtz nikker. – Det er lige præcis det, der bliver resultatet af denne debat, nemlig at vi får præciseret, at vi ikke vil have det, og at vi går ud fra, at dette forbud overholdes strengt.

Fru Connie Hedegaard siger, at erklæringer ikke er det papir værd, de er skrevet på. Det er selvfølgelig en interessant bemærkning, men når vi indgår aftaler med folk, eller når vi modtager erklæringer fra folk, stoler vi normalt på det.

[Jens Thoft]

Hr. Niels Anker Kofoed vil jeg tillade mig at springe over. Formanden er lidt fedtet med min taleid, men det må jeg jo leve med.

Når hr. Jørgen Estrup sammenkæder atomvåben og atomkraft, mener jeg, at denne sammenkædning er rigtig og vigtig. Jeg vil dog understrege, at atomkraftværker ikke er indrettede til at eksplodere, så risiciene ved atomvåben er måske endda endnu større. Også dette skulle tilsi en skarpere holdning.

Efter at USA i begyndelsen af 1980'erne parallelt med Airland Battle- og FOFA-doktrinerne, og hvad man nu er kommet til at kalde dem, gennemførte den nye maritime strategi, som betyder en langt større tilstedeværelse i det nordiske område af krigsskibe, må det antages, at mængden af besøg af sådanne krigsskibe vil stige afgørende i de kommende år. Mandskabet har brug for hvile, og der skal bringes vand, olie og andre forsyninger om bord. En dansk reaktion kunne selvfølgelig være ligegyldighed. Jeg er glad for, jeg er taknemlig for, at resultatet af denne debat i dag bliver en sådan dansk reaktion, at der nu strammes op, således at Danmark ikke længere er bagtrop i Skandinavien på dette område, men i det mindste har en lige så skarp holdning til disse ting, som vi ser at det svenske socialdemokrati har.

Jeg vil godt sige som en sidste bemærkning, at det svenske socialdemokratis kongres i slutningen af oktober vedtog en totrinsraket, og det er da rigtigt, at denne totrinsraket endnu ikke er bragt til udførelse. Denne raket gik ud på, at regeringen skulle arbejde indtrængende for, at supermagterne forlod den holdning hverken at be- eller afkræfte, om de havde atomvåben om bord, og såfremt det ikke lykkedes, skulle man afkræve de enkelte skibe forsikringer.

Jeg tror, at vi i Danmark vil opdage, at med en sådan skærpelse af vores politik vil der ske det samme som i Island, nemlig at atomvåbenmagterne foretrækker ikke at lade »nuclear capable«-skibe lægge til i Danmark, og hvis det er tilfældet, opnår vi jo det, vi ønsker.

Forsvarsministeren (Collet):

Til gavn for specielt SF's og Fælles Kurs' medlemmer føler jeg trang til at gentage den første del af mit indlæg, hvori jeg sagde: Danmark accepterer ikke atomvåben på dansk område i fredstid, heller ikke om bord i orlogsfartøjer, som aflægger besøg i danske havne. Dette

har været dansk politik i nu over 30 år, og denne politik er velkendt udadtil.

Hr. Jens Thoft anførte, at sandsynligvis og muligvis kendte vore allierede overhovedet ikke noget til det; de var uvidende om det. Disse forhold har været behandlet utallige gange her i Folketinget, været dækket i fjernsyn, i radio og i pressen. Problemet er velkendt internationalt. Vore allierede og også de, som vi ikke er allierede med, har ambassader her i landet, som har mulighed for at følge de tilkendegivelser, som kommer her fra Folketingets talerstol. Derfor har regeringen tillid til, at vore allierede kender vores politik på området.

Hvis vi nu forestillede os, at SF's forslag nød fremme, ville det skabe mistro blandt de allierede, og mistro er den første forudsætning for, at en alliance ophører. Sporene fra New Zealand skræmmer.

SF's forslag er illusionsmageri. Forslaget går kun på havne, som om det kun var skibe ved Langelinie, der var farlige for København, ikke de, der sejlede ved Drogden. Faremæssigt og folkeretligt er der ingen forskel på, om skibene sejler tæt ved havnen, i Storebælt, i Sundet eller i Køge Bugt.

Hvis ikke spørgsmålet var så alvorligt, måtte man sige, at mange af SF's bemærkninger til beslutningsforslaget bærer præg af ikke så lidt grinagtighed. Det er faktisk indimellem sikkerhedspolitik på blomsterbarnsniveau.

Det, det drejer sig om, hvis vi skal få virkelig kernevåbenfrihed, er, at vi på international basis laver holdbare nedrustningsaftaler for konventionelle styrker og kernevåbenstyrker, således som vi har set det ske i de forløbne år, og som vi formodentlig vil se det fuldført i begyndelsen af december måned. Det er den måde, disse problemer skal løses på, ikke ved den slags chikanepregede forslag, vi her er vidne til.

Så skal jeg lige berigtige en ting, hr. Jens Thoft sagde. Han påstod, at jeg i mit indlæg havde sagt, at NATO-skibene rigtignok sejlede ind i Østersøen forsynede med kernevåben. Hvis hr. Jens Thoft vil gøre sig den ulejlighed at læse referatet, når det foreligger, vil han kunne se, at jeg ikke har sagt, som hr. Jens Thoft anførte.

Jeg skal afslutningsvis sige, at regeringen ikke går ind for forbud, kontrol og garantier på dette område. Vi har fuld tillid til, at vore alli-

[Forsvarsministeren]

erede kender forudsætningerne for den danske politik på dette område.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Jeg har to spørgsmål til forsvarsministeren – eller krigsministeren, eller hvad man nu siger.

Hvad er det, der virker skræmmende ved New Zealands eksempel? Kan det virke skræmmende for nogen borger, at krigsskibe er afløst af fredelige turistskibe? Det kan i hvert tilfælde ikke virke skræmmende på os. Vi ser hellere, at de, der ønsker at besøge os, kommer i fredelige turistskibe frem for i krigsskibe.

Og så vil jeg også spørge ministeren, om Danmark havde givet USA tilladelse til at benytte Thulebasen til atombombebærende fly som det, der faldt ned ved Thule. Også dengang havde vi en erklæret politik, som sagde, at Danmark skal være frit for atomvåben.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Jeg synes, ministerens svar var interessant på to måder:

For det første blev det gjort fuldstændig krystalklart, at den danske regerings ønske eller den danske regerings holdning aldrig nogen sinde er blevet meddelt vore allierede i nogen officiel form. Vi har stadig væk ikke kunnet få oplyst, hvornår og i hvilken form det er blevet oplyst vore allierede, at vi ønsker, at de ikke medbringer atomvåben om bord på skibe under besøg i danske havne.

Ministeren kan vel ikke mene, at det, at udmærkede organer som Socialistisk Weekend eller Land og Folk eller Det fri Aktuelt eller måske endda Berlingske Tidende skriver, at vi har haft en debat i Folketinget, og at vi ikke ønsker, at der er atomvåben om bord på udenlandske skibe, er tilstrækkeligt til, at amerikanerne retter sig efter det? Er det ikke kutyme i internationalt samkvem, at man sørger for, at den slags går ad klart formelle kanaler og på en klart formel måde?

Ministerens svar heroppe dokumenterede, at noget sådant ikke er sket, og det dokumenterer derfor, at der er behov for en skærpelse. Denne skærpelse får vi nu, for hver eneste gang et skib skal have tilladelse til at gå ind i dansk havn, vil det nu blive meddelt den pågældende atomvåbenmagt, og det er jeg meget tilfreds med.

For det andet bekymrer det mig lidt, at det ikke gør spor indtryk på ministeren, at chefen for den amerikanske Stillehavsflåde bramfrit udtaler, at man da aldrig har respekteret det japanske ønske om atomvåbenfrihed, som er fuldstændig parallelt med det danske. Det bekymrer mig en lille smule og viser mig, at ministeren måske er mere naiv, end han burde have lov til at være.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Jørgen Tved omtalte for et øjeblik siden landets forsvarsminister som forsvarsministeren »eller krigsministeren, eller hvad man nu siger«. Som om hr. Jørgen Tved var i tvivl om, hvad man siger! Hvis hr. Jørgen Tved ikke er klar over, at den minister i regeringen, der varetager det danske forsvar, har titel af forsvarsminister, burde han i det hele taget afholde sig fra at komme herop. Hensigten var jo tydelig nok.

Jeg forstår udmærket, at formanden ikke har følt, at der var mulighed for at skride ind, men som medlem af Tinget har jeg lov til at påpege, at jeg betragter omtalen enten som udslag af uvidenhed eller som en hån, som ikke skal passere upåtalte. Hr. Jørgen Tved har ingen som helst anledning til at fremstille sig selv som mere fredselskende end forsvarsministeren eller andre medlemmer af regering og Folketing.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Jeg er så fredelig, at jeg ikke ønsker at omgærde mig med atomvåben eller andre våben, og så kan jeg vel næppe udgøre nogen større trussel over for dem, jeg bevæger mig iblandt.

Det, der gjorde, at jeg var lidt i tvivl om, hvorvidt det var en krigsminister eller en forsvarsminister, vi havde, var ministerens meget krigeriske udtalelser. Men jeg har forstået, at der er andre her i Tinget, der har en lige så krigerisk indstilling.

Forsvarsministeren (Collet):

Hr. Jørgen Tved stillede mig et spørgsmål. Han spurgte: Hvad er der dog så skræmmende ved New Zealands eksempel? Det, der var skræmmende, i hvert fald skræmmende for regeringen, var, at situationen i New Zealand udviklede sig på en sådan måde, at landet nær-

[Forsvarsministeren]

mest blev neutralt. En sådan udvikling ønsker vi ikke her i Danmark. Vi ønsker at være medlem af NATO's forsvarsalliance. Det ved jeg godt at hr. Jørgen Tved ikke ønsker vi skal være. Heri bundet nok den vigtigste uenighed.

Så vil jeg sige til hr. Jens Thoft, at forskellen mellem SF's og regeringens holdning på dette område netop er, at vi har tillid til vore allierede; det har SF ikke.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Så fik jeg alligevel understreget, at det, ministeren ønsker, altså er, at Danmark ikke skal optræde som en fredelig nation, der absolut ikke har nogen aggressive hensigter over for nogen som helst. Så var »krigsminister« måske ikke så ilde anbragt endda.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Jeg har nu to gange efterlyst, hvornår og i hvilken form det er tilkendegivet vore NATO-allierede, at vi ikke ønsker, at deres skibe medbringer atomvåben. Jeg går ud fra, at ministeren er enig i, at det at skrive en artikel i Socialistisk Weekend ikke er tilstrækkeligt til, at skibene ikke medbringer atomvåben.

Der er ikke noget at have den tillid i, som ministeren har, for vi har aldrig nogen sinde over for vore allierede tilkendegivet, at sådan ønsker vi det. Resultatet af denne debat bliver, at det vil ske, og det er jeg svært tilfreds med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forslag til folketingsbeslutning om afvikling af militæret.

Af Jørgen Tved (FK) m.fl.
(Fremsat 29/10 87).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Collet):

Regeringen ønsker, at vi skal opretholde et stærkt og troværdigt forsvar som led i vort NATO-medlemskab, således at vi kan forsvare vores demokrati.

På denne baggrund må vi afvise forslaget.

Lasse Budtz (S):

Socialdemokratiet indstiller forslaget til forkastelse.

Connie Hedegaard (KF):

Der er i hvert fald ikke nogen herinde, der skal beskyldes Fælles Kurs for at gå i dybden med de sikkerhedspolitiske analyser og trusselsbilledet og den slags, og man kan heller ikke sige, at den sproglige »glasnost«, der tales meget om på venstrefløj i al almindelighed, er slået igennem. Propagandaen trives i bedste velgående i bemærkningerne til forslaget.

Man må sige, at det er et rimelig absurd forslag, og jeg overrasker næppe nogen ved at meddele, at Det Konservative Folkeparti ikke kan støtte det. Jeg synes, det kun tjener ét eneste formål. Det viser, at hvor Fælles Kurs ellers lover alt og alle alt og alting, så har selv Fælles Kurs' populisme altså en grænse: Man vil ikke røre en finger for at forsvare det samfund, man nu selv er ansvarlig for, det demokrati, man selv nyder godt af.

Jens Thoft (SF):

SF's fredspolitiske målsætning kan kort sammenfattes således:

SF går ind for afspænding, Danmarks udmeldelse af NATO og afrustning som led i en langsigtet strategi for at vinde freden nationalt og globalt. Vi arbejder for en tilstand, hvor ikke alene krig og oprustning er fraværende, men hvor også krigens og voldens betingelser i form af global og national ulighed, social uretfærdighed osv. er afskaffet. Det kunne man også kalde en ægte, en positiv, en varig fred.

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 24: